

MARIA BADIA, diputada al Parlament Europeu

“Europa és l’únic continent que fa de la justícia social i de la competitivitat uns objectius que es reforcen en lloc d’excloure’s”

Em plau poder ser aquí aquesta tarda per clausurar el que espero hagi estat un interessant seminari i que hagi servit per acostar-nos a la construcció de l’Europa Social, que compartim amb bona part dels països europeus, en forma de diferents variants i models de benestar. Hem pogut conèixer exemples de com es treballa a nivell supranacional, bàsicament, des del Parlament Europeu, on tenen lloc els debats més vius entre les diferents forces polítiques, que acaben determinant -en bona mesura- les Directives europees que regulen molts àmbits de les polítiques socials.

Un seminari que s’ha desenvolupat al voltant de dues taules rodones: una primera, sobre com millorar les condicions de salut i de seguretat dels treballadors i treballadores, on hem tingut l’oportunitat de debatre amb el company Alejandro Cercas, eurodiputat i ponent de l’informe sobre la modificació de la directiva relativa a l’ordenació del temps de treball, així com amb Catelene Passchier, en representació de la Confederació Europea de Sindicats, i Enrique Fernández, de la Fundació Europea per a la Millora de les Condicions de Vida.

I una segona taula, estructurada al voltant de la reflexió sobre com promoure un mercat competitiu i garantir l'accés dels ciutadans a uns serveis de qualitat, on hem comptat amb la valuosa participació de la ponent de l'informe sobre la directiva de serveis al Parlament Europeu, Evelyne Gebhardt, i amb el diputat català Ignasi Guardans.

Bé, totes dues qüestions, la millora de les condicions de salut i seguretat dels treballadors, i el mercat interior de serveis, són i han estat ja temes centrals de l'agenda de la Comissió d'Ocupació i Afers Socials del Parlament Europeu, i les seves temàtiques i interessos en joc han mobilitzat nombrosos agents socioeconòmics d'arreu d'Europa, per les seves importants implicacions en àmbits molt sensibles del teixit social europeu.

Ha quedat clar que podem parlar d'una certa europeïtzació de les polítiques socials, la qual influeix en gran mesura els models nacionals d'Estats del Benestar com el nostre.

Si bé les concrecions substancials de l'Europa Social van ser molt dèbils fins a finals dels anys 80 -quedant al marge dels elements centrals de la integració europea-, hem vist com a partir de l'Acta Única Europea, de 1988, es desencadenà un procés que va implicar una dinàmica expansiva i un cert replantejament del règim de benestar comunitari preexistent.

Per una banda, l'ampliació europea cap als països mediterranis com el nostre va fer augmentar l'heterogeneïtat dels règims de benestar i va impulsar noves oportunitats de regulació social d'àmbit comunitari. Per l'altra, les proporcions de la crisi europea després de la culminació del mercat únic, al 1993, expliquen l'uropeïtzació de les polítiques laborals.

L'Acta Única Europea, tot i no introduir grans canvis, va començar a transformar algunes coses en l'àmbit social. Els Estats Membres, amb l'excepció del Regne Unit, van recolzar el 1989 la Carta Social Europea, impulsada per l'aleshores president de la Comissió Europea: Jacques Delors. Es tractava d'una carta no vinculant en la qual s'ha basat la Carta dels Drets Fonamentals que s'ha inclòs posteriorment en el text de la Constitució Europea .

Al 1992, el Tractat de Maastricht es tancava amb criteris nominals de convergència monetària, utilitzats en certa mesura per justificar el fre dels drets socials en certs àmbits nacionals. Aquella situació va marcar una asimetria entre la forta europeïtzació monetària i una feble europeïtzació social.

Però la intensificació dels rols reguladors en àrees de política socials molt consolidades, com el mercat de treball, les relacions laborals, la formació ocupacional o l'ocupació local, i una extensió de l'agenda social europea a esferes relatives a la igualtat de gènere, l'exclusió social, o la salut pública, van suposar un avenç que va consolidar l'aprovació, el

1993, del Llibre Blanc de Delors, que expressava el fracàs de la política neoliberal en el camp de l'ocupació.

El Tractat d'Amsterdam del 1997 va incorporar nous avenços en la dimensió social. Va ampliar l'agenda comunitària en contra de la discriminació, i va estendre el procediment de codecisió a noves àrees de política pública, fent de la majoria qualificada la regla de decisió en matèria social. Així, el Parlament Europeu guanyava pes en la presa de decisions respecte la Comissió Europea.

Així, han anat evolucionant i ampliant-se en el temps, tant les condicions institucionals per prendre les decisions en matèria social a la Unió, com els temes de la seva agenda.

Evidentment, també el projecte de Constitució Europea introduïa importants elements per avançar en aquesta construcció de l'Europa Social, un àmbit necessari per acompanyar les polítiques de creixement econòmic i de competitivitat, si volem que aquestes sigui eficaces, i serveixin per afrontar els avenços industrials, científics i tecnològics, les noves ampliacions i els canvis demogràfics –provocats tant per la davallada de la natalitat i l'envelliment, com per l'arribada de població nouvinguda- en el context de la globalització, així com les demandes de seguretat i, alhora, de flexibilitat que requereix un mercat com l'actual.

Reptes, tots ells, als quals hem de donar respostes que tinguin en compte la justícia social, que integrin una perspectiva del desenvolupament sostenible, que siguin redistributives i fomentin la protecció i la cohesió social i territorial. A més, han emergit nous àmbits d'interès i preocupació social, com és el de l'accés a l'habitatge, per exemple.

En definitiva, l'agenda social europea, des del punt de vista de les polítiques públiques, s'articula entorn de directives comunitàries, que integren la legislació en els aspectes vinculats al mercat de treball, i en les quals el Parlament té poder de codecisió.

En aquest marc, val a dir que no es produeix tampoc una harmonització via legislació de les Directives, sinó que s'estableixen directrius de continguts i d'objectius que els Estats Membres han de complir, convertint-los en programes d'acció que recullen aquestes línies directrius.

D'aquesta manera, la progressiva construcció de l'Europa Social ha suposat una territorialització de l'estat del benestar, i ha donat lloc a un govern multinivell de les polítiques socials. De fet, fruit d'aquesta reestructuració territorial, la Unió Europea ha assumit certa capacitat de regulació i de cohesió social en els seus respectius marcs d'actuació.

Tanmateix, els diferents models de benestar més o menys consolidats des del final de la Segona Guerra Mundial per les democràcies avançades

europnees -el nòrdic o socialdemòcrata, el continental o cristià, i l'anglosaxó o liberal- no han convergit, però han experimentat, a partir de la segona meitat dels anys 80, i molt intensament durant la dècada dels 90, tendències i processos de canvi, en resposta a les pressions exercides per un context econòmic, social i tecnològic en profunda reestructuració.

Aquests canvis, però, no han suposat un retrocés ni una desvertebració d'aquests règims, però tot i el seu manteniment parcial, han anat emergint nous patrons d'agrupació dels països, i han aparegut nous models, com el llatí-mediterrani, propi dels països del sud d'Europa.

Tanmateix, avui dia la regulació de l'Europa social que marca la Unió, té una gran importància per països com les antigues repúbliques soviètiques i avui membres de la Unió, que tenen uns estàndards socials que estan molt lluny de la mitjana europea i, si volem un mercat obert però cohesionat, cal garantir que es respectin els drets bàsics i es satisfacin les necessitats socials de les persones.

I és que és fonamental per enfortir la Unió Europea consolidar l'Europa Social com un capítol bàsic de la seva integració, central per garantir, no només els drets i deures necessaris per al bon funcionament de l'economia, sinó per consolidar un espai democràtic, estable i de progrés que tingui en compte les necessitats dels ciutadans i ciutadanes en aquest món globalitzat i altament competitiu.

En definitiva, Europa és l'únic continent que fa de la justícia social i de la competitivitat uns objectius que es reforcen en lloc d'excloure's, i en el qual el progrés econòmic i social ha de continuar essent l'eix central del desenvolupament. De fet, tenim molt a guanyar de l'economia global si modernitzem les nostres societats del benestar per tal que siguin viables en un futur. I modernitzar no vol dir renunciar, sinó adaptar els antics principis a les noves demandes i reforçar les estratègies per assolir uns determinats objectius socioeconòmics.

Però per a fer possible aquesta Europa cohesionada socialment i territorialment, tothom ha de complir amb uns drets i unes responsabilitats. No podem acceptar un mercat que afavoreixi el *dumping* social, cal continuar treballant per garantir una igualtat d'accés i d'oportunitats, crear més i millors llocs de treball, invertir en les persones i en les seves capacitats, treballar per una societat inclusiva i sostenible, amb diàleg social. Tots ens hi juguem molt, però els treballadors i treballadores molt especialment.

Barcelona, 17 de maig de 2007